

İŞLETMELERDE SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMINA UYGUN OLMADAN OLUŞTURULAN BELGE VE MUHASEBE KAYIT DÜZENİNİN GETİRECEĞİ RİSKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yrd. Doç. Dr. Muharrem SAMUR¹

ÖZET:

İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Kavramına uygun olmadan hazırlanan kayıt ve düzenin sonucu oluşan raporların analiz ve yorumlanmasında ve bu bilgilerin kayıt temelini oluşturan defter ve belgelerin ticari davalarda işletmenin lehine bir delil olarak esas alınmasında karşılaşılabilecek riskler ele alınmıştır.

ANAHTAR KELİME: Sosyal Sorumluluk, İşletme, Belge ve Kayıt, Muhasebe, Rapor, Risk, Analiz ve Yorum

ABSTRACT

THE RISKS OF DOCUMENTS AND BOOKKEEPING OF ENTERPRISES CONDUCTED WITHOUT THE CONCEPT OF SOCIAL RESPONSIBILITY AND SOLUTIONS

The risks involved in analyzing and interpreting the reports which are prepared in compliance with the social responsibility concept in the enterprises and the reports which are the result of the regulation and the basis of the books and the documents which constitute the basis of this information as evidence for the business in commercial cases are discussed.

Keywords: Social responsibility, Business administration, documents and bookkeeping, accounting, report, risk, analysis and comment.

---

¹ Marmara Üniversitesi SBMYO Muhasebe-Finansman Öğretim Üyesi

GİRİŞ

İşletmelerin mali durumlarının yansıtıldığı raporların oluşması ve bu raporların doğru analiz ve yorumlanmasında dayanak teşkil eden, kayıtların ve bu kayıtlara esas teşkil eden belgelerin esas alındığı muhasebe işlemlerinde; muhasebenin temel kavramlarından olan Sosyal Sorumluluk Kavramına uygun olmadan oluşturulan belge ve kayıtlardan oluşan bilgileri kullanan işletmenin taraflarının gelecekte karşılaşılabileceği riskler ve bu risklere karşı çözüm önerilerimiz bu makalenin konusunu oluşturmaktadır.

I. SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMI

Ülkemizde genel anlamda muhasebe işlemlerinin yapılmasında; vergi hukukunun öne çıkartılması az vergi ödeme ya da yetersiz sermaye nedeniyle borçlanamama kaygılarından dolayı, (muhasebenin temel kavramlarına tam uyulmayarak) yapılan muhasebe kayıtlarında varlık-kaynak, gelir-gider rakamlarının az ya da çok gösterilmesi nedeniyle; bu kayıtlara göre oluşturulan bilanço ve gelir tablosu, işletmelerin gerçek mali durumlarını yansıtmamaktadır.

Sosyal sorumluluk kavramı; muhasebenin organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gereğini ifade eder. (1) (m.u.g.tebliği)

Bu çalışmada "sosyal sorumluluk" kavramının gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gerekliliği, kamu yararına hizmet, kavramın önemi ve sağladığı üstünlükler ele alınmıştır.(2) (m.u.g.tebliği)

Sosyal sorumluluk kavramının açıklamasından da anlaşıldığı gibi muhasebe, bir kişi ya da grubun çıkarı için değil tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi için kayıt yapılmalıdır.

Bu nedenle muhasebe sürecinde; az vergi ödemek için yönetimin finansal çıkarlarına uygunda olsa, toplumun çıkarlarına ters düşen ve işletmenin mali gerçeğini yansıtmayan kayıtlar yapılmamalıdır.

Bu bağlamda, daha kolay borçlanmak için kayıtlarında varlıklarını olduğundan fazla göstermek ya da giderlerini düşük, gelirlerini yüksek göstererek daha fazla karlıymış gibi kayıt yapılmamalıdır.

Sosyal sorumluluk kavramına uyulmaması sonucunda diğer kavramlara da (Kişilik, süreklilik, dönemsellik, parayla ölçülme, maliyet esası, tarafsızlık ve belgelendirme, önemlilik, tam açıklama, tutarlılık, ihtiyatlılık, Özün önceliği) uyulmamış olunur.

Sosyal sorumluluk kavramına uymadan işletme faaliyetlerini gerçeğe aykırı olarak belgelendiren ve ticari defterlerine kayıt eden işletmelerin, özellikle gerek asliye ticaret mahkemelerinde, gerekse diğer hukuk mahkemelerinde açılan borç alacak ve diğer hak ve yükümlülük konulu davalarda; bu defter ve belgeler lehine delil olma özelliğini kaybetmekte dolayısıyla işletmenin aleyhine sonuç doğuracak kararların oluşmasına neden olmaktadır.

II. MUHASEBE BİLGİSİNE İHTİYAÇ DUYAN TARAFLAR VE BİLGİ KULLANIM AMAÇLARI

1.Sahip, Ya da ortaklar: İşletmenin sahip yada ortakları işletmeye ortak olarak koydukları sermayeyle ilgili olarak kar amacı gütmektedirler. Dolayısıyla; işletmenin varlıklarında ve borçlarındaki artış ya da azalışları dolayısıyla öz sermaye değişikliğini bilançoya, faaliyet sonuçlarını (kar ya da zarar) ve verimliliğini gelir tablosuna bakarak mevcut ya da gelecek dönem için analiz ve yorum yaparlar.

2.Yöneticiler: Yöneticiler gerek şirket genel kurullarının ya da işletme sahiplerinin kendilerine verdikleri yönetim görevlerine ilişkin olarak verimli olup olmadıklarını ya da gelecekteki daha etkin kararların alınması için muhasebe bilgilerine ihtiyaç duyarlar.

3.Kredi Verenler (Borç verenler): İşletmeye dışarıdan nakdi kredi sağlayan banka ya da finans kuruluşlarıyla, kredili mal ve hizmet satan kişi ya da kurumlar verdikleri aynı ya da nakdi kredinin geri alınıp alınmayacağını ya da bu konudaki riskleri işletmenin muhasebe bilgisine bakarak değerlendirirler.

4. İşgörenler: İşgören ya da temsilcileri (sendikalar) işletmelerden yeterli ücret alıp almadıklarını ya da gelecekteki ekonomik planlarını yine işletmelerin ekonomik yapılarını analiz ederek yaparlar. Bu analiz ve yorumlara dayanak teşkil eden ekonomik veriler muhasebe bilgilerinden elde edilmektedir.

5. Devlet: Devlet, her şeyden önce sosyal bir organizasyondur. Bu organizasyon içinde yaşayan kişilerin ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmaktadır. Bunun karşılığı olarak da devlet çeşitli isimler adı altında vergi almaktadır. Vergiler ülkemizde beyan esaslı olarak verilmekte, vergi beyanlarının doğru verilip verilmediği denetim elamanları aracılığıyla yine defter ve kayıtlarındaki muhasebe bilgileri üzerinden kontrol edilmektedir.

6. Potansiyel Yatırımcılar: Genel olarak ülkemizde halka açık işletmelerin hisse senetlerini satın alırken, yatırımcılar sermaye piyasası kanunu hükümlerine göre işletmelerin sunduğu muhasebe bilgilerini analiz ve yorumlayarak hisse satın almakta, diğer bir ifadeyle ortak olmaktadır.

III. SONUÇ VE ÖNERİ

Sosyal Sorumluluk Kavramına uygun hareket edilmeden oluşturulan belgeler ve bu belgelere göre yapılan kayıtlama sürecinin sonunda oluşturulan mali raporlarda sunulan muhasebe bilgilerine göre ve analiz ve yorum yapanların, aldıkları kararlar da doğal olarak yanlış

sonuçlar meydana getirecektir. Bu durum, işletmenin ve diğer karar alıcıların aleyhine sonuçlar doğuracaktır.

Bu olumsuz sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

- a. İşletmenin sosyal sorumluluk kavramına uygun olmadan az vergi ödeme ya da daha çok ve kolay kredi temin etmek niyetiyle varlık-kaynak, gelir-gider rakamlarının az ya da çok gösterilmesi nedeniyle; gerçek mali durumu yansıtmayan belge ve kayıt düzeni, işletmenin ticari davalarında defter ve belgelerin aleyhine delil olarak dikkate alınması, mahkeme kararlarının aleyhine sonuçlanmasına neden olacaktır.
- b. Böyle bir durum da gelecekteki bir alacağın ya da hakkın alınamaması işletmenin öz sermaye kaybına neden olabilecektir.
- c. İşletmeyle ilgili tarafların, sosyal sorumluluk kavramı dikkate alınmadan düzenlenmiş olan bilanço ve gelir tablosu, işletme hakkında yanlış analiz ve yoruma ve yanlış kararlar almalarına neden olacaktır.

İşletmelerin faaliyetlerini yöneten sahip / ortakların ya da yöneticilerinin sosyal sorumluluk kavramına uygun hareket etmeleri, mali durumunu ve faaliyet verimliliğini olumlu etkileyecek olup işletmenin sürekliliğini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Altuğ, Osman: Muhasebe Hukuk İlişkileri, İstanbul,1999, Trkmenkitapevi yayınları
2. Ataman, mit: Tek Düzen Hesap Planı ve Mali Tablolar, İstanbul 2010, Türkmen Kitapevi ve Yayınları
3. Gökçen, Gürbüz: Genel Muhasebe,5 Baskı, İstanbul 2016, Beta Yayınevi
4. İSMMMÖ: İşletmelerde Vergi (Usul) İncelemeleri Ve Muhasebe Uygulamaları, Yayın No: 159, İstanbul, 2015, Editör. Prof.Dr. Cemal İbiş
5. Muhasebe Uygulama Genel Tebliği-1 Nolu
6. TMS- 1: Finansal Tabloların Sunuluş Standardı